

Zápis ze setkání Pracovního týmu RHSD ČR pro sociální otázky, konaného dne 26. ledna 2015

Přítomni: dle prezenční listiny

Místo konání: hlavní budova Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jenom MPSV),
na Poříčnickém právu 1, Praha 2, v zasedací místnosti „Klub“.

Program:

1) Řešení finanční gramotnosti

Setkání pracovního týmu řídila Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová, náměstkyně ministryně práce a sociálních věcí a vedoucí pracovního týmu.

Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová přivítala účastníky na mimořádném setkání pracovního týmu, který se schází z důvodu předjednání problematiky řešení finanční gramotnosti. Paní náměstkyně uvedla, že na jednání tzv. velké tripartity, které se uskuteční příští týden, se budou probírat aktivity v této oblasti a MPSV bylo požádáno o předjednání výše uvedené problematiky v rámci pracovní skupiny. Následně paní náměstkyně předala slovo Mgr. Janě Majerové vedoucí oddělení koncepcí a strategií trhu práce, aby obeznámila přítomné s aktivitami realizovanými MPSV v oblasti finanční gramotnosti a vzdělávání.

Mgr. Jana Majerová stručně obeznámila přítomné s nejdůležitějšími materiály vztahujícími se k finanční gramotnosti, jako je Strategie sociálního začleňování na období let 2014 až 2020 a Strategie finančního vzdělávání na období let 2010 až 2014. Konkrétní aktivity, které v současné době probíhají v dané oblasti, realizuje především Úřad Práce ČR. Významný je zejména Projekt „Vzdělávání uchazečů o zaměstnání v oblasti socioekonomických kompetencí“, který byl schválen v roce 2012 v celkovém objemu 300 mil. Kč a s předpokládanou dobou realizace do konce června roku 2015. Cílem projektu je rozvoj socioekonomických kompetencí, tedy zvýšení finanční gramotnosti, což umožní uchazečům lépe se orientovat v oblasti osobních financí a finančních produktů. Systematické zvyšování socioekonomických kompetencí obyvatelstva přitom napomáhá i uplatnění osob na trhu práce a představuje i prevencí proti praktikám nepoctivých obchodních subjektů. V rámci projektu se plánuje proškolit v socioekonomických kompetencích 35 000 uchazečů o zaměstnání, kteří jsou exekucí či dluhovou pastí nejvíce ohroženi nebo se již v takto tíživé situaci nacházejí, a pomoci jim tak vrátit se na trh práce. Během školení, které je členěno na tzv. základní školení a poté rekvalifikační kurzy, budou uchazeči seznámeni se svými právy a povinnostmi, s platnou legislativou apod. Dále

Mgr. Majerová informovala o webových stránkách „Život bez dluhů“, které jsou součástí projektu "Vzdělávání uchazečů o zaměstnání v oblasti socioekonomických kompetencí", a kde jsou zveřejněny veškeré důležité informace k dané problematice.

Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová vyzvala účastníky, aby se vyjádřili k probíranému tématu.

Ing. Popelková zástupkyně Českomoravské konfederace odborových svazů (dále jen ČMKOS) uvedla, že ČMKOS považuje oblast finanční gramotnosti za velice důležitou a intenzivně vnímá problémy lidí, kteří se octli v dluhové pasti. Zdůraznila také, že stoupá počet zadlužených seniorů (alarmující je nárůst počtu exekucí na důchody) a nemělo by se na tuto skupinu obyvatelstva v rámci projednávaných aktivit zapomínat. Dále Ing. Popelková vznesla požadavek, aby materiál Ministerstva financí rozeslaný účastníkům setkání byl doplněn v tom smyslu, že úloha dalších subjektů veřejné správy (zejména MPSV) podílejících se na budování finanční gramotnosti je v materiálu uvedena velmi stručně.

Ing. Šulc zástupce ČMKOS obeznámil účastníky setkání se současnou situací ohledně zadluženosti domácností v České republice, kde popsal závažnou problematiku předražených nebankovních úvěrů. Problémem je především skutečnost, že společnosti, které tyto finanční produkty nabízí, nespádají dle zákona pod bankovní dozor České národní banky (dále jen ČNB), přičemž je známo, že tyto subjekty často recyklují tzv. „špinavé peníze“. V období posledních patnácti let se zformovala velice sofistikovaná struktura subjektů a činností, počínaje nabídkou úvěrů pro domácnosti, až po mechanismus výběru splátek, finální vymáhání pohledávek, exekuce, apod., vznikla celá tzv. industrie dluhů. Počet finančně deprivovaných domácností je vysoký a rovněž alarmující je počet lidí, kteří se již nedokáží vymanit z dluhové pasti a jsou odsouzeni k tomu být celoživotními dlužníky. Ing. Šulc ocenil aktivity, které MPSV ve spolupráci s dalšími resorty realizuje v oblasti finanční gramotnosti, avšak upozornil, že je potřeba udělat mnohem razantnější opatření ze strany státu, který situaci podcenil. Zásadním krokem by měla být změna zákona o bankách, tak aby ČNB bylo umožněno dozorovat společnosti nabízející nebankovní finanční produkty, protože situace je natolik vážná, že nesnese delší odklad. Důležité je rovněž obnovit důvěru občanů ve stát.

Mgr. Kalvoda zástupce Asociace občanských poraden potvrdil, že je velký počet dlužníků, kteří nemají šanci se doživotně vymanit z dluhů, jestliže nedojde k nějakému legislativnímu řešení tohoto problému. Počet exekucí se po předchozím mírném poklesu začal v roce 2014 opět zvyšovat. Mgr. Kalvoda vyzdvihl potřebu vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti a vyjádřil přesvědčení, že bez realizace uvedených projektů by byla situace mnohem horší.

Ing. Jiří Horecký, MBA prezident Unie zaměstnavatelských svazů ČR (dále UZS ČR) vznesl dotaz ohledně počtu uchazečů o zaměstnání proškolených v rámci Projektu „Vzdělávání uchazečů o zaměstnání v oblasti socioekonomických kompetencí“, zdali je deklarovaný počet realistický. Dále se zeptal, zda se v příštím programovacím období počítá s vyhlášením výzev na posilování finanční gramotnosti a požádal, aby tato informace byla vzhledem k nepřítomnosti zástupců z příslušné sekce, předložena na příštím zasedání PT RHSD.

Mgr. Majerová odpověděla, že co týká deklarovaných 35 000 uchazečů, tito všichni by měli projít základním kurzem. Dosud bylo proškoleny 5 898 osob a z toho 4 687 osob úspěšně dokončilo proškolení. Tato čísla však zdaleka nejsou finální. Co se týká dalších výzev, počítá se s vyhlášením výzvy na vzdělání zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že výše uvedené není pouze v gesci sekce 4 MPSV, ale taky sekce 8, bude Mgr. Majerová žádat o vypracování stanoviska uvedené sekce. Dále se vyjádřila k požadavku doplnění materiálu Ministerstva financí, ve smyslu, že i když MPSV má podrobný přehled vlastních aktivit v oblasti finanční gramotnosti, hlavním gestorem v této oblasti je Ministerstvo financí, ČNB a Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Nelze tedy příliš ovlivnit výtah materiálu zpracovaného jinými resorty.

Ing. Rychtář zástupce Svazu českých a moravských výrobních družstev zdůraznil, že nelze řešit jenom následky, ale především příčiny a zabývat se nejenom prevencí, tj. vzděláváním osvětou a terénní prací, ale také regulací. V rámci regulace by mělo dojít k omezení smluvních podmínek, zajištění spoluzodpovědnosti poskytovatele úvěru za rizikové klienty a neméně důležitá je taky kontrola ze strany státu. Co se týká intervence, bylo by potřeba zřídit tzv. hot-line linky, propagovat a nabízet včasnou pomoc a právní podporu lidem, kteří se dostali do dluhové spirály a finanční deprivace. Z hlediska sociální pomoci by bylo potřeba upravit režim sociálních dávek, zvýhodnit tzv. disciplinované příjemce těchto dávek a propojit sociální dávky s povinností absolvovat vzdělání v oblasti finanční gramotnosti. Současná situace vyžaduje systémový přístup a komplexní řešení, stát by měl deklarovat, že problém vnímá a chce jej řešit.

Mgr. Zuzana Jentschke Stócklová požádala Mgr. Kalvodu, aby přiblížil, jaká je nejpočetnější klientela občanských poraden. Paní náměstkyně podotkla, že nesmíme zapomínat na fakt, že množství lidí se dostalo do dluhů ne vlastní vinou. Jedná se například o matky samoživitelky, kterým otec neplatí na děti alimenty, nebo rodiče, splácející závazky za svoje děti kolikrát pouze ze svých důchodů.

Mgr. Kalvoda potvrdil, že nejpočetnější klientelu skutečně představují jednak již zmiňované skupiny, dále pak senioři a nezanedbatelnou část klientů tvoří lidé, kteří ztratili zaměstnání z důvodu zhoršení zdravotního stavu a dostali se tak do dluhové spirály. Lidé v takhle obtížné životní situaci pak ze stresu udělají řetěz špatných

rozhodnutí a původní dluh tak naroste do astronomické výše. Do velkých finančních problémů se tudíž nedostávají pouze nezodpovědní lidé.

Ing. Rychtář poukázal na další problém lidí, na které je uvalená exekuce. Tito lidé si častokrát obtížně hledají zaměstnání, protože pro zaměstnavatele jsou úkony spojené s exekucí (tj. provádění srážek ze mzdy apod.) administrativně velice náročné, logicky se pak zaměstnavatelé brání navyšování počtu zaměstnanců s exekucí. Dále pak dodal, že by rád vyzdvihl další projekty, které MPSV v souvislosti s projednávanou problematikou realizuje, aby bylo všem zřejmé, že MPSV dělá mnohem více, než ostatní resorty.

Mgr. Majerová na výše uvedené zareagovala, že další projekty jsou realizovány jako regionální individuální projekty. Projekty zaměřené přímo na finanční gramotnost mají téměř všechny kraje.

Bc. Dagmar Žitníková zástupkyně Českomoravské konfederace odborových svazů (dále jen ČMKOS) vyjádřila požadavek na potřebu regulace nebankovního sektoru a zdůraznila, že i přímo v bankovním sektoru existují velké rozdíly, co týká výše úroků při poskytování úvěrů.

Ing. Rychtář doporučil, aby paní ministryně na tripartitě jasně deklarovala zájem vlády na řešení tohoto problému a potřebu prohlášení, že vláda si je vědoma problému i jeho závažnosti. Vláda by se měla zaměřit na podmínky regulace bankovního i nebankovního sektoru a nalézt příslušná opatření.

V rámci diskuse toto doporučení podpořili všichni účastníci setkání a shodli se na potřebě zformulovat jednotné stanovisko.

Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová poté poděkovala všem účastníkům a ukončila setkání pracovního týmu.

Zapsala: Ing. Martina Borošová, 27. 1. 2015

Schválila: Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová